

Makale Bilgisi: Giresunlu, L. (2022). Walt Whitman'ın <i>Çimen Yaprakları</i> : “Benliğimin Şarkısı” Şiiri ile On Dokuzuncu Yüzyıl Amerikan İdealine Günümüzden Bir Bakış. DEÜ Edebiyat Fakültesi Dergisi, Cilt: 9, Sayı: 2, ss. 238-266.	Article Info: Giresunlu, L. (2022). Walt Whitman's <i>Leaves of Grass</i> : A Look at the Nineteenth Century American Ideal with the Poem “Song of Myself”. DEU Journal of Humanities, Volume: 9, Issue: 2, pp. 238-266.
Kategori: Araştırma Makalesi	Category: Research Article
Gönderildiği Tarih: 20.05.2022	Date Submitted: 20.05.2022
Kabul Edildiği Tarih: 28.06.2022	Date Accepted: 28.06.2022

WALT WHITMAN'IN ÇİMEN YAPRAKLARI: “BENLİĞİMİN ŞARKISI”¹ ŞİİRİ İLE ON DOKUZUNCU YÜZYIL AMERİKAN İDEALİNE GÜNÜMÜZDEN BİR BAKIŞ

Leman Giresunlu*

ÖZ

Bu çalışma on dokuzuncu yüzyıl Amerikan şairi Walt Whitman'ın *Çimen Yaprakları* [*Leaves of Grass*] adlı eserinin “Benliğimin Şarkısı” [Song of Myself] adlı şiirini, 1855 yılı özgün basım metni üzerinden, bir yüksek edebiyat eseri olarak, alanın önde gelen edebiyatçı ve eleştirmenlerinin bakışından değerlendirmektedir. Bununla beraber, on dokuzuncu yüzyılda Whitman'ın görmek istediği Amerika ile, günümüz Amerika'sının ırkçı söylemi aynı şiir üzerinden karşılaştırmalı olarak incelenir: Bu amaçla, Whitman'ın anısına gerçekleştirilen Amerikan PBS Televizyonu News Hour, 2014 ve 2017 yapımı iki adet popüler program kaydı, güncel ırk söylemleri kapsamında değerlendirilir. Bu iki kayıttan ilki, Whitman'ın “Benliğimin Şarkısı” adlı şiirini, 1855 yılı özgün basım metninin yüz yıllık makinalarda yeniden elde basım sürecini ele alır (PBS NewsHour, 2014). PBS NewsHour tarafından 2017 yılında tanıtılan diğer kayıt ise, Jennifer Crandall adlı yapımcının Whitman, Alabama adlı 52 bölüm olarak tasarlanan belgesel serisidir (Crandall, 2020b). Bu belgesel, Whitman'ın yaşamış olduğu yüzyıl içerisinde idealleştirmiş olduğu Amerika ve Amerikalı imgesinin “Benliğimin Şarkısı” şiiri aracılığı ile günümüz güneyli, beyaz ve Afrikalı-Amerika'luların, güncel yaşantılarında tecrübe edilmesini konu alır. Ne var ki, her iki

*Doktor Öğretim Üyesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, leman.giresunlu@deu.edu.tr, lmng2@yahoo.com ORCID: 0000-0002-1352-1361

¹ Bu çalışmada, Walt Whitman'ın “Song of Myself” adlı şiirinden tüm alıntılar, şiirin 1855 yılı basımını temel almaktadır (Whitman, 1885/1991, ss.1-44). Bu nedenle, Walt Whitman'ın “Song of Myself” adlı şiirinin 1855 yılı örneğinden alıntılanan dizelerin Türkçe'ye çevirisi tarafımdan sağlanmış olup, okuyucunun takibi açısından, köşeli parantez içerisindeki bölüm numaraları korunarak, bu makale metninin içerisinde aynen belirtilmiştir. Şiirin Türkçe başlığının belirlenmesinde Memet Fuat'ın çevirisi (2016), temel alınmıştır.

program kaydının içeriğindeki içtenlik ve tarihi anlamda edebiyat büyüğüne sahip çıkma, onu anma gayreti, program başlıkları aracılığıyla tanıtımlarındaki ironik ırkçı ifadelerle çelişir durumdadır. Dolayısıyla bu çalışma, Walt Whitman'ın "Benliğimin Şarkısı" adlı şiiri ile idealize edilmiş olan, on dokuzuncu yüzyıl Amerika'sını karşılaştırarak, günümüzün ırksal bilinci kapsamında edebiyata ve tarihe sahip çıkmanın ikilemlerini aktarır.

Anahtar Sözcükler: Walt Whitman, *Çimen Yaprakları*: "Benliğimin Şarkısı", *Democratic Vistas*, PBS Public Broadcasting, Irkçılık, Popüler Kültür, Nesne Kültürü, Jennifer Crandall, AIDS Memorial

WALT WHITMAN'S *LEAVES OF GRASS*: A LOOK AT THE NINETEENTH CENTURY AMERICAN IDEAL WITH THE POEM "SONG OF MYSELF"²

ABSTRACT

This work evaluates the poem, *Song of Myself* in *Leaves of Grass* by the nineteenth-century American poet Walt Whitman, through the perspective of leading literary writers and critics of the field, as a work of high literature, based on the original 1855 edition. In this study, Whitman's nineteenth century America, and present-day racial discourse is evaluated comparatively: to this end, two popular programs aired through American PBS Television in 2014 and 2017, realized in memory of Whitman are examined within the context of present-day racial discourse. The first recording addresses the reprinting process of Whitman's 1855 original text of *Song of Myself* through hundred-year-old machines (PBS NewsHour, 2014). The other recording introduced by PBS News Hour in 2017 is the documentary series named Whitman, Alabama, planned as 52 episodes, by Jennifer Crandall. It concerns the experiences of modern-day southern whites and African-Americans in their current lives through Walt Whitman's *Song of Myself* (Crandall, 2020b). However, the sincerity in the content of both program recordings, and the effort to commemorate the literary grandeur contradict the ironic racist statements in the program titles or promotions. Therefore, this study compares the idealized nineteenth-century America through Walt Whitman's poem *Song of Myself* and conveys the dilemmas of embracing literature and history within the scope of today's racial consciousness.

Keywords: Walt Whitman, *Leaves of Grass: Song of Myself*, *Democratic Vistas*, PBS Public Broadcasting, Racism, Popular Culture, Material Culture, Jennifer Crandall, AIDS Memorial

² In this study, all excerpts from Walt Whitman's poem *Song of Myself*, for its 1855 version, will be cited from (Whitman, 1885/1991, pp.1-44). For this reason, the verses of Walt Whitman's poem *Song of Myself*, are translated into Turkish by me in the 1855 example, and are stated in the article for the reader's follow-up, preserving the chapter numbers in square brackets. For the poem's title in Turkish, Memet Fuat's 2016 translation was consulted.

1. GİRİŞ

Ne oldu sandınız siz genç ve yaşlı adamlara?
Ve kadınlarla çocuklara ne oldu sandınız siz? [115]

Yaşıyorlar onlar bir yerlerde ve iyiler;
Belli eder en küçük filiz ölüm olmadığını aslında,
Olsa idi bile yön verirdi doğruca hayata ve beklemezdi tevkif için sonunu
Ve feragat ederdi, çıktığı an ortaya hayat.

(Whitman, 1885/1991, s. 5).

1855'te yayınlanan *Çimen Yaprakları*, tam adı Walter Whitman olan Long Island New York doğumlu, Amerikalı şairin (1819-1892) hem Amerikan edebiyatında hem de tüm dünyada yankı bulan en önemli şiiRIDIR (Kummings & LeMaster, 1998, s. ix). 1336 mısradan oluşan şiiRIDIN ilk basımında dizeleri numarasız olup, bölümlere de ayrılmamıştır. Whitman'ın eserini sonradan elli iki bölüme ayırmış olmakla birlikte, metnin özüne ait herhangi bir değişiklik yapmamış olduğunu şiiRIDIN 1855 yılı basımını kitabında yayınlayan Edwin Haviland Miller aktarmaktadır. (Whitman, 1885/1991, s. xiii). Serbest vezinle yazılmış olan *Çimen Yaprakları* için, Ralph Waldo Emerson, Concord Massachusetts'de kaleme almış olduğu 21 Temmuz 1855 tarihli mektubunda Walt Whitman'a şöyle demiştir:

Çimen Yaprakları'nın değerini görmezden geliyor değilim. Bu şiiRIDIN bugüne kadar Amerika'nın katkısıyla vücut bulmuş, olağan ötesi bir zekâ ve bilgelik ürünüdür. Okuyor olmaktan çok memnunum; böylesi üstün bir gayret, bizleri mutlu etmektedir. [...] Bu muazzam kariyerinizin başlangıcında sizi selamlıyorum. Böylesi bir başlangıcın eminim ki evveliyatı da olmuş olsun. Doğrusu, gözlerim kamaştı ve gün ışığının yanılması olup olmadığını anlamak için, gözlerimi biraz ovuşturdum; kitabın sağlam yapısı, onun hakikatin ta kendisi olduğunu doğruladı. Çalışmanın tam anlamıyla hakkı verilmiştir, güç katan ve cesaretlendiren niteliktedir. [...] (Reynolds, 2005, s. 161).

Günümüze geldiğinde, Amerikan P.B.S. televizyon kanalı, “Harfi Harfine Whitman’ın *Çimen Yaprakları*’nı Sanat Eserine Dönüştürmek” adlı 25 Temmuz, 2014 tarihli programında Jeffrey Brown’ın Amerika’nın ödüllü şairi Robert Hass (Robert Hass, tarih yok) ile gerçekleştirmiş olduğu söyleşisini yayınlamıştır (PBS NewsHour, 2014). İlgili P.B.S. programı web sayfasındaki video kaydı ve program transkriptinde Jeffrey Brown, Robert Hass’ın Whitman hakkındaki görüşlerini şu şekilde aktarır: “Whitman, edebi dilinin dolaysızlığı ile dünyaya Amerikan demokratik idealleri, kentsel yaşam, cinsellik ve çok daha fazlası hakkında Amerika’nın özgün sesini ilân etmiştir.” (PBS NewsHour, 2014, 3:15-3:52) Aynı programda Robert Hass, Whitman’ın *Çimen Yaprakları* adlı eseri için şöyle demektedir:

“Sanıyorum ki Amerikan Şiirinin kutsal kitabıdır” [...] bu şiirin, “Amerikan kültürünün en güçlü belgelerinden biri olarak **Haklar Bildirgesi** ve **Bağımsızlık Bildirgesi**’nin hemen yanında yer aldığını düşünüyorum.” [...] “Zira Whitman, On dokuzuncu yüzyılda bu ülkenin ne olduğu ve ne olabileceğine dair belirli fikirler etrafında o kadar çok şeyi bir araya getirmiştir ki, hiç çekinmeden bu ülkenin çeşitliliği kutlanmalıdır.” (PBS NewsHour, 2014, 3:15-3:52).

Adı geçen Walt Whitman’ın *Çimen Yaprakları* adlı eserini oluşturan “Benliğimin Şarkısı” adlı şiir, şu şekilde başlar:

Kutluyorum kendimi ben, [1]
Ve uygun olan bana, olsun sana da,
Zira şahsımı oluşturan her atom, ziyadesiyle oluşturur seni de.

Aylakça davet ederek ruhumu,
Ve aylakça keyfederken uzanıp,... gözlemliyorum zıpkınısı o bir
tutam yaz çimenini. (Whitman, 1885/1991, s. 1). [5]

Walt Whitman’ın “Benliğimin Şarkısı” adlı şiiri, her türlü karşıtlığın birleşmesi ve yücelmesiyle anlam bulur. Adeta, Ralph Waldo Emerson’daki dünyaya ve evrene hâkim benlik, “üst ruh” veya her şeyi “gören göz” gibi sarmalar evreni; coşkunca bütünleşir doğanın ve insanın bin bir şekil ve rengeyle. Emerson, 1836’da Boston’da anonim olarak *Doğa* adlı 95 sayfalık küçük bir kitap yayımlayarak Amerikan Edebiyatında “Transandantalizm akımının başlatılmasını sağlamıştır.” Emerson, on sekizinci yüzyıl rasyonalizminin çıkmazından idealist bir felsefe geliştirmiştir. Bu görüşe göre insan, materyalist duyu deneyimi ve gerçekler dünyasının sınırlarını aşarak,

evrenin engin ruhuna olan inancı ile kendi özgürlüğü ve potansiyelinin bilincine varabilir.” [...] “insanın manevi anlamda yenilenmesi, tüm yaratılış ve canlılarda da var olan ve onlara nüfuz eden ilahi “üst ruh”un kendi payına düşenini, isteyerek tecrübe etmesi ile mümkündür (Britannica, 2022).³

Ralph Waldo Emerson’dan esinlenen benliğin tüm evrenle bütünleşmesi fikrinin yansımaları, Walt Whitman’ın şiirinde, adeta fantastik edebiyat eserlerindeki “tekinsizlikleri” çağrıştıracak niteliktedir (bkz., Todorov, 1975). Özellikle Folsom ve Merrill de çalışmasında, Whitman’ın “Benliğimin Şarkısı” şiirini farklı edebi tarzların birlikteliğinde bir araya getirdiğini “tekinsiz” olarak nitelendirir: Bu eleştirmenler, Whitman’ın eserinde, yeni ve gelişmekte olan demokratik bir düşünce yapısını tanımlamak için, ülkenin tüm çeşitliliğini listeler, kapsar ve bir arada tutarcasına “hitabet, gazetecilik ve İncil söylemlerini-gündelik olanla, ilahî olanı” adeta tekinsiz bir şekilde bir araya getirdiğini ifade ederler (Folsom & Merrill, 2016, s. 2). Esasen, Whitman’ın “Benliğimin Şarkısı” şiirinde diğer varlıklarla kozmik bir bütünleşmeyi düşünüyor oluşu, günümüz okuyucusuna neredeyse çağdaşımız bilim kurgu evrenlerini hatırlatır “tekinsizliktedir.” Daha da ilginç olan, Whitman’ın şiirini kaleme almış olduğu yıllarda bilim alanında, özellikle de yer bilimleri, evrim ve astronomi alanındaki yeni bilgiler ışığında; dünya ve evrenin yaşının binlerle değil milyon yıllarla ölçülmeye başlandığı bir dönemde, dünyanın, koskoca galaksinin kıyısında bir yerde bulunduğu anlatılmaya başlanmış olması ve öteden beri merkezî önemi bulunan dünyanın, değer yitimine uğramasına neden olduğunun anlaşılmasıdır (Folsom & Merrill, 2016, s. 2). Bu durum diğer bazı yazarları ilgilendirmese dahi, Walt Whitman, bilim alanındaki yeni bilgiyi kucaklayarak şiirine de katmış, insanlığın kendisini tarihte ilk kez “devasa, kozmik ve yüce” bir şeyin parçası olarak görmeye başladığını ve bu durumdan kendisinin de hoşnut olduğunu belirtmiştir. (Folsom & Merrill, 2016, s. 2). Buradan da anlaşılacağı gibi Whitman, kendisine özgü edebi ve demokratik bir söylem geliştirirken edebî türlerin çeşitliliğini kendi bünyesinde birleştirmeyi önemsemiş, aynı zamanda da çağının bilimsel gelişmelerini takip ettiği ölçüde ve bilimsel anlamda gerçeklere dayalı bilgiyi edebî ifadeye aktarırken de bu eylemini fantastik boyutta gerçekleştirme tercih etmiştir.

Ancak kozmik olanla, fantastik benzeri bedensel bütünleşmelere rağmen Whitman, bir “beden şairi” olarak analiz edildiğinde, onun “Benliğimin Şarkısı” şiirinde sadece beden için değil, ruh veya maneviyat adına da konuştuğunu gözlemleriz: Whitman’da beden ve ruh, birbirlerini destekler şekildedir ve ayrılmazlar.

Ben bedenim şairiyim,
Ve ben ruhun şairiyim.
(Whitman, 1885/1991, s. 14).

[21] 423

³ İlgili metnin Türkçe çevirisi tarafıma aittir.

Ben sağduyunun, kanıtlanabilir olanın ve ölümsüzlüğün şairiyim;
Ve sadece iyiliğin şairi değil, ... kötülüğün şairi olmayı da
reddetmiyorum (Whitman, 1885/1991, s. 15). [22] 466-469

Ayrıca, Whitman'ın "ben" kelimesi ile ne hiyerarşik ne de dışlayıcı olmayan bir bakış açısını bir araya getirmekte olduğu iddia edilir (Folsom & Merrill, 2016, s. 2). Bu yoruma göre, şair, benliğini sanki kendi dönemi içinden değil de⁴, demokratik ideallerin çok daha mükemmel olduğu bir geleceğin içinden bizlere ulaştırmaktadır. Yine Folsom ve Merrill'e göre Whitman, okuyucularına (ve aynı zamanda kendi şahsına da) oldukça rahat bir tonda, dışlayıcı olmadan, bütünleyici ve karşılıklı anlayışa dayalı, daha demokratik bir toplumda ne şekilde düşünülüp konuşulacağını dersini vermektedir (s. 2). Folsom ve Merrill, şairin "Ben hacmen genişim, büyük kalabalıkları kapsarım" dizesinde çeşitliliği kucaklayışını hatırlatıp, ayrıca Whitman'ın böylesi bir birlik çağrısı içeren şiirinin, Amerika'da sivil savaşın başlangıcına çok az zaman kala, oldukça büyük bir gerilim ve ayırımın arifesinde yayınlanmış olduğunu belirtirler: Whitman için ülke, tüm olumsuzluklara rağmen kutlanmaya değerdir (s. 2).

Ancak Folsom ve Merrill ayrıca, Walt Whitman'ın "Benliğimin Şarkısı" şiirinin Amerika'da değişik tarihi dönemlerde okunup, bazen de daha az rağbet gördüğünü belirterek nedenlerini sıralar: Bu anlamda, Folsom ve Merrill'den doğru özetlemek gerekirse: "Benliğimin Şarkısı" şiiri, Amerikan sivil savaşı öncesi ve sonrasında, ırksal ve politik anlamda gereğince mümkün olamayan iyileştirme çalışmaları ve eşitlik ideallerine bir özlem niteliğinde kabul edilmiştir ve Amerikan Özgürlük Bildirgesi (1863) ve Yeniden Yapılanma⁵ dönemlerini içerir 1860-1880; Öte yandan, Walt Whitman'ın okuyucuları yirminci yüzyılda azalmış olup, daha çok şiirinin mistik içeriği nedeni ile tercih edilmiştir; son on yılda ise on dokuzuncu yüzyıl kültürel çalışmalarına "ırk sınıf ve cinsiyet çatışmaları" ve sivil savaş öncesi ve sonrasında ortaya çıkmış olan dilbilimsel, dinî ve bilimsel anlamdaki konulara ışık tutması nedeni ile incelenmiştir (Folsom & Merrill, 2016, s. 1). Bu tespitler genellemeler niteliğinde olsa dahi, Whitman'ın popüler anlamda tekrar hatırlanıyor oluşunu açıklamak bakımından, çalışmamızın içeriğine tarihsel olarak anlam katabilmektedir. Ne var ki çağımızda Walt Whitman'ın edebi ve popüler anlamdaki değerinin tekrar gündeme getirilişindeki farklılıkları araştırırken, öncelikle mevcut ırk söylemini de gözden geçirmek gerekmektedir.

2. Walt Whitman ve Amerika'da Irk Söylemi Üzerine

İnsan bedeni üzerinden oluşturulan edebi anlatılar söz konusu olduğunda, Viktorya döneminin değerlerini muhafaza eden okur için tabu niteliğinde olan

⁴ 1850'lerin ortaları.

⁵ Amerikan Tarihinde "Yeniden Yapılanma" dönemi (1860-1880), İngilizce'de: "Reconstruction" olarak ifade edilir.

görüşler, aslında edebiyatı tam anlamıyla okuyamamış olmaktan kaynaklanır ve kendi değerleri içerisinde sıkışıp kalmışlığın ifadesidir. Zira Whitman'ın sanatsal evreninde, içinde yaşadığı vatani ve insanlarını, maddiyat ve maneviyatın ötesinde bir aşkınlıkla her türlü değer ve kurumsal kısıtlamalar üstünde tutan bir kucaklama söz konusudur. Bu konuda ünlü Amerikan edebiyat eleştirmeni Harold Bloom, Frank D. Casale'nin 2010'da yayımladığı esere yazdığı giriş bölümünde şöyle der:

Ulusumuzun en büyük yazarının sadece homoerotik yönelimi açısından anlaşılabilceği saçmalığından zihninizi arındırarak başlayın. Derin okuma ve açık düşüncenin yerini gasp eden akademi ve gazetecilik sloganları çağında yaşıyoruz. Emerson'un kendine güven doktrininin bir öğrencisi olan Walt Whitman, kendisi ve seçkin okuyucu için düşündü ve yazdı. Her ne kadar kendisinin gayretlendiren kurgusu, eğitimsiz Amerikalılar'ın büyük bir kısmına hitap ediyor ise dahi, bu onun şiirsel duruşu bakımından anlamlı bir kalıplaşmış ifade, ya da mecaz oluşturuyordu.⁶ Kendisi o zamanlardan günümüze en hassas ve bilgili okuyucularda özgür, kendine özgü ve özlem duyulan şeylere seslenen, incelikli, zor, muğlak ve hermetik, büyük bir şairdir. [...] Whitman'ın şiirini incelemeye onun imgelerinden başlamak gerekir; çünkü kendisi tüm şairler arasında mecazları en yoğunluklu olarak kullananlardan biridir. Bir diğer verimli başlangıç noktası da onun kendine özgü ve şaşırtıcı benlik mitolojisini göz önünde bulundurmadır. [...] Her şeyden önce, Whitman'ı küçümsemeyin. O sizin hakkınızda, kim olursanız olun,

⁶ Alıntının İngilizce özgün metinde “kalıplaşmış ifade” için, “trope” ve “mecaz” için de “metaphor” kullanılmaktadır.

sizin onun hakkında bildiğinizden daha fazla şey bilir. Çelişkili olarak, Whitman'ın uzun süreli okunması sizi ona yaklaştıramayabilir, ancak kendinizi daha doğru ve alışılmıştan farklı bir şekilde tanımaya başlayacaksınız. (ss. vi-vii).

Sırasıyla Ralph Waldo Emerson, Robert Hass ve Harold Bloom'un değerlendirmeleri ışığında, Walt Whitman'ın tüm zamanların ötesinde bir şair olduğunu anlamış oluruz. F. O. Matthiessen çok daha sonraları 1941'de, *American Renaissance: Art and Expression in the Age of Emerson and Whitman* [*Amerikan Yeniden Doğuşu: Emerson ve Whitman Döneminde Sanat ve İfade*] adlı kitabında, Ralph Waldo Emerson, Walt Whitman, Herman Melville, Nathaniel Hawthorne, ve Henry David Thoreau'yu, Amerikan Yeniden Doğuşu'nun en önemli isimleri olarak inceler ve Amerika'da demokratikleşme'ye olan adanmışlıklarından bahseder (Matthiessen, 1968, ss. vii-xvi).

Günümüzde, Amerikan toplumu, tarih boyunca her boyutu ile tecrübe edilen sivil haklar mücadelesi; ırk ve kadın hakları, çalışma ücreti eşitlik mücadelesi, cinsiyet hakları, hayvan hakları vb. konularda kendi kültürel çeşitliliğini anlamak ve değerlendirmek konusunda insan hakları açısından çok daha hassaslaşmış ve bu farkındalık güncel hayatın vazgeçilemez bir ölçütü haline gelmiştir. Bu nedenle, pek çokları için Walt Whitman, belirli çağrışımlarıyla bugün dahi, her kesime hitap edebilmektedir. Whitman'ın "Benliğimin Şarkısı" şiirini yayınlamış olduğu 1855 yılı, öncesi ve sonrasında ırksal haklar konusunda ülkede özellikle Boston şehrinde gerek eğitim, ırklar arası evlilik hakları, gerekse beyazlarla kamusal alanların ortak paylaşım hakları gibi konularda önemli başarılar elde edilmiştir, ancak, sınıfsal seviyeleri daha yüksek siyahlar da dahil olmak üzere muhalefet güçlü olmuştur (Kazuteru, 2002, ss. 32-58). İnsan haklarının toplumun genelinde içselleştirilmesi ve bilinç düzeyine taşınması için aradan yıllar geçmiş olmasına rağmen, iyileştirme çalışmaları süregelmektedir.

Bu bakımdan, ülkesinin ırksal çıkmazını bilen Whitman tarafından Afrikalı Amerikalı'ya bedeni üstünden övgüler, "Benliğimin Şarkısı" adlı şiirinde barizdir. Şiirinde Whitman'ı Afrikalı-Amerikalı at binicisinin kaslı vücudunu övüp yüceltirken görürüz; sonrasında da deniz kenarında yıkanan insanları hayal ederken, görünüşlerine hayran kalırken ve onları gizliden izleyen kadını tasvir edişinde gözlemleriz. İnsanların insanlarla aşkla tutkuyla ve teklifsizce kucaklaştığı Whitman'ın evreni, her bakımdan fantastik bir evrendir.

Sıkıca tutar zenci, dört atının dizginlerini... makara⁷ savrulur bağlı
zincirinin aşağısından,
Devasa Taş ocağı aracını süren zenci sabit ve dimdik durur,
O kalas üzerinde tek ayağıyla dengede,
Mavi gömleği geniş boynunu ve göğsünü çıkarır ortaya ve kalça
kemerinin üzerinden dökülür.
Bakışları sakın ve buyurgan ... atıverir kenarlıklı şapkasını alnından,
Güneş yansır kıvrıkcık saç ve bıyıklarına. ...mükemmelce parıldayan
kol ve bacaklarının siyahına.

Resmane bu devî görüyor ve seviyorum.... bir an bile duraksamadan
orada, katılıyorum ben de takıma.

İçimdeki o hayatsever, her nereye giderse gitsin.... geriye ya da
ileriye kaydırısın aksını,

O mühim ya da daha az mühim yerlere. [13] 218-227
(Whitman, 1885/1991, s. 8).

Şiirde tasvir edildiği haliyle, birden fazla at koşulmuş olarak taş
ocağından hareket etmekte olan atlı araç, İngilizce’de “dray” olarak bilinir.
Bu tür araçlara koşulan atlar, taşınmakta olan yükün hacmi nedeni ile,
çoğunlukla iri yapılı olanlarından seçilirler. O nedenle, şiirde yüküyle birlikte
tasvir edilmekte olan o “dört atlı araç” ve özellikle de siyahî sürücüsü,
cüsseleri itibarıyla epey azametli görünürler. Bu bakımdan, zorlu ırk
mücadelelerine sahne olan 1850’lerin Amerika’sında, o denli gayretli
görünümlü “dört atlı araba” ve sürücüsünün ima ettiği anlam üzerinde
düşünmek gerekmektedir. Aynı imge, iş ve çalışma ortamına bir gönderme
olmakla birlikte, manevî anlamda özellikle Hıristiyanlıkta, Vahiy kitabı (6:1–
8) de anlatılan ve her biri farklı birer felâkete karşılık gelen, Mahşerin Dört
Atısını da çağrıştırabilir: (İsa veya Deccal’ı temsil eden beyaz atlı; savaşı
temsil eden kırmızı atlı, açlığı temsil eden soluk görünümlü atlı ve ölümü
temsil eden siyah atlı) (Britannica, 2020). Whitman’ın Amerikan Sivil Savaşı
öncesinde (1861-1865), özellikle de dört at koşulmuş haliyle dizginlerini iri
cüsseli siyahî süvarisine teslim etmiş olduğu yük aracı imgesiyle, doğrudan
dillendirilemeyecek kadar şiirsele mahkûm veya muhtaç, tarihi bir öngörüğü
şekillendirdiği de akla gelebilir. Tarihi anlamda, ülkedeki ırk ilişkileri
açısından bakıldığında, siyahilerin Afrika’dan kontratlı işçi olarak göç ettirilip
(1617), sonrasında da artan ekonomik maliyet nedeni ile, o devirde yürürlükte
olan hukukî hakları iptâl edilerek (Massachusetts, 1641 ve Virginia, 1661),
köle vasfı ile çalıştırılmaya başlandıklarını öğreniriz (Clayborne ve diğerleri,

⁷ “makara” sözcüğü, şiirin özgün İngilizce metnindeki “block” sözcüğüne karşılık
kullanılmıştır. bkz. Yeni Redhouse Lugati, 1952.

2005, ss. 52-53; Galenson, 1984, ss. 1-26). Hâl böyle iken, Whitman da şiirinde, hayranlıkla övmekte olduğu o “dört atlı araba” ve siyahi sürücü imgesi aracılığıyla, hüzünle hemhâl olmuş siyahilerin durumuna, tarihi ve politik söylemin yetmediği yerde, edebi anlamda tercüman olmaya çalışmakta, adeta geleceğe yönelik fantastik öngörülerde bulunmaktadır. Zira Whitman şiirinde, evrendeki tüm canlılar ve kozmos ile bütünleşik bir benlik algısı bulunan anlatıcısıyla, içinde bulunulan şartlar fark etmeksizin, ülkesine olan hayranlığını her fırsatta dile getirirken, okuyucusuna da aynısını telkin etmektedir. Hayatı, “Hem oyun içinde hem de dışında” (Whitman, 1885/1991, s. 3) algılayan şiirin anlatıcısıyla Whitman, tüm ırksal sorunlarına rağmen ülkesinin kültürel çeşitliliğini ne denli önemseydiğini de böylelikle vurgulamış olur.

Bu bağlamda, Walt Whitman’ın şiirinde, zıtlıkların daimî birlikteliğinde ve aşkınlık yolunda yücelme arayışının bir ifadesi olarak, toplumsal yaşama tam bir katılım ve münzevi bir yaşam sürmek ikileminin vurgulandığı fark edilir. Kendisinin, dört atının dizginlerini ellerinde tutan o on dokuzuncu yüzyıl mücadeleci siyahi bireyinin destekçisi olduğu gibi, son derece doğal [pastoral] su kıyısı izlenimleri ve insanların birbirlerinin hayatlarına hiç de dahil olmaksızın adeta kadınsı bir tavırla uzaktan seyredişleri bakımından hayattan soyutlanmışlığı ve daha üstten bir bakışı da eş zamanlı önemseydiği gözlemlenir:

Dans edip gülerek sahil boyunca yürüdü yirmi dokuzuncu adam,
Diğerleri görmedi onu, ama o kadın gördü onları ve sevdi.

İşliydirdi sakalları genç adamların ıslaklıktan, süzülüyordu uzun saçlarından,
Dolanıyordu küçük dereler vücutlarından.

Görünmeyen bir de el dolaştı bedenlerinin üzerinden, [11] 202-207
İndi aşağılara titreyerek şakaklarından ve kaburgalarından.
(Whitman, 1885/1991, s. 7).

Whitman’ın yukarıdaki bu dizelerle birbirine zıt yaşam anlayışlarını yan yana getirirken, onları daha görünür kılmayı amaçladığı da düşünülebilir. Dolayısıyla aşkınlığa giden yolda Whitman, yalnızca insanların potansiyellerine güvenir. Kendisi, insanı her bakımdan yerleşik tüm kurumlardan da üstün tutar:

Kutsaldır, içim dışım benim ya her dokunduğumu kutsar ya da her dokunduğumdan kutsanırım;

Aromadır, o koltuk altlarının kokusu, duadan daha saf,

Ötesindedir bu akıl, tüm kilise, İncil ya da öğretilerin. [24] 526-528
(Whitman, 1885/1991, s. 17).

Yukarıdaki dizelerde de görüleceği gibi, Whitman, insanın kutsiyetini zıtların birlikteliğinde özellikle de akıl ekseninde en üst seviyede merkeze alırken, ısrarla insanın kendi özüne dönmesi gerekliliğini ima etmektedir. Böylelikle de kendisi, Amerikan Yeniden Doğuş'unun sinyallerini gönderirken, insanlık adına bir umut ışığı yakmaktadır. Bu nedenle de içinde yaşamakta olduğumuz yirmi birinci yüzyılda, Walt Whitman'ın "Benliğimin Şarkısı" şiiri, Amerikan toplumunun kültürel, tarihsel bütünlüğü ve kendi kuruluş amaçlarında ön gördüğü esaslar bakımından, hem de tüm insanlığın durumunun yeniden değerlendirilmesine olanak sağlaması açısından daha da anlam kazanmaktadır.

Yirminci yüzyılın en önemli İrlandalı şairlerinden William Butler Yeats'in, Birinci Dünya Savaşı yıkımının ertesi, grip salgını sırasında hamile eşi acılar içindeyken kaleme almış olduğu *The Second Coming* (1920/2022) [*İkinci Geliş*] ⁸ adlı şiirinde, içinde bulunduğu evrensel umarsızlığı ifade ederken, pek de aydınlık bir gelecek beklentisi olmadığını anlarız:

Döne döne gittikçe genişleyen girdapta
 Duyamaz Şahinci, şahini;
 Her şey dağılır ve merkez tutmaz olur.
 Sadece anarşi salınır dünya üzerine,
 Solmuş kanlı bir gelgit salınır ve her yerde
 O masumiyet töreni boğulur gider;
 En iyiler her türlü kanaatten yoksunken, en kötüler
 Yoğun bir ihtirasla dolup taşarlar. (Yeats, 1920/2022).

Yaşanmakta olunan umarsızlıklara, klasik edebiyat eserlerindeki imgelerle karşılık aramalara, yakın zamanda 2020 Rona Jaffe Vakfı Yazarları ödüllü Elisa Gonzalez'in *After My Brother's Death*, [*Kardeşimin Ölümünden Sonra*] adlı şiirinde de rastlamak mümkün olmuştur. Şair Gonzalez, yirmi iki yaşında vurularak öldürülen bir kardeşin hüznünü yaşarken kulağında Homeros'un *İlyada*'sının yankısında Priam'ı duyar: "Oğlumu öldüren adamın elini öptüm" der Priam. Sonra Gonzalez şiirinde devam eder;

"Homeros benzetmeleri, bana söylendiğine göre, giyside açılmış deliklerdir; biri bir savaş dünyası, diğeri daha barışçıl bir dünya arasındaki. Tekrar okuduğumda, orada bile, bir adam, komşusunu

⁸ William Butler Yeats'in *The Second Coming* [*İkinci Geliş*] adlı şiirinin ilgili bölümünün İngilizce'den Türkçe'ye çevirisi tarafıma aittir.

öldürür. “Kessin beni bırak Achilles, / alır almaz kollarıma oğlumu ve tutmuşken gönlümce yasını”- Bu, yeni nakaratıydı zihnimin çingirdayan, trenimsi eczane kuyruğunda. Aynı arkadaşla ben bir dizesini tartışıyoruz Zbigniew Herbert'in, “uzak bir ateşin yandığı/*İlyada*'nın bir sayfası gibi.” Bu neredeyse ontolojik bir soru, diyor arkadaşım, referansın istikrarsızlığı: Şiirin sayfalarındaki yangınlar, esas sayfanın ateşe verilisi. Çift görüyoruz. Sen müzedeki oğlansın. Sen yanan beden, külsün. (Gonzalez, 2022)⁹

Belki de en kadim Homeros'un mitolojik Truva savaşı bile, Elisa Gonzalez'in şiirindeki acının yanında etkisiz kalır: Zira, uzak veya yakın, mitolojik ya da gerçek, aslında her yüzyıl, kendi dertleri ile ayrı yanmaktadır.

3. Edebiyat ve Tarihe Sahip Çıkma İkilemleri Üzerine

On dokuzuncu yüzyılın içinden, Walt Whitman'ın “Benliğimin Şarkısı” şiirinin çare olabileceği umarsızlıkları düşünürken, aslında Amerikan Toplumunun kendi ünlü şairlerini unutmadıklarını ve her fırsatta hatırlayıp hatırlattıklarını görürüz. Bu bakımdan güncel anlamda P.B.S. Televizyon programı, “Harfi Harfine Whitman'ın *Çimen Yaprakları*'nı Sanat Eserine Dönüştürmek” başlıklı bölümünde (PBS NewsHour, 2014), Arion Yayın Evi'nin kurucusu ve kendisi de şair olan Andrew Hoyem tarafından, klasik Amerikan Edebiyatı'nın bu değerli şairine ait eserin, özgün 1855 yılı metnini yeniden, eski usulde; yüz yıllık dizgi makinelerinde elde basım tekniği ile; değerli kağıtlara ve üstelik bu alanda yeni elemanlar da yetiştirilerek, onların el emeği ve göz nuru ile, yeni nesil basılı kitap meraklıları, ve koleksiyoncularına ulaştırmayı kendilerine amaç edindiklerini anlatır. Bu noktada dikkat etmek gerekir ki, programın adı olan “Harfi Harfine Whitman'ın *Çimen Yaprakları*'nı Sanat Eserine Dönüştürmek” (PBS NewsHour, 2014), adeta Whitman'ın dünyaca ünlü çalışması aslen bir sanat eseri olmayıp, ancak yeniden eski usul dizgi ve basım tekniklerinin canlandırılmasıyla, sanat eserine dönüşecek olduğunu ima etmektedir. Aslında eski yöntemle en değerli kağıtlar ve baskı yöntemleri kullanılarak Whitman'ın kitabını meraklısına, koleksiyoncuya ulaştırmak sadece bir beceri değil, aynı zamanda bir tutkudur da. Kitaba olan hürmetin, onun bekkiliğinin en üstün göstergesidir.

⁹ Şiirin ilgili bu bölümünün İngilizce'den Türkçe'ye çevirisi tarafıma aittir.

Ancak “Harfi Harfine Whitman’ın *Çimen Yaprakları*’nı Sanat Eserine Dönüştürmek” (PBS NewsHour, 2014), adlı P.B.S. program başlığındaki zekice anlamsal dönüşüm, ister istemez yüksek edebiyattan popüler medyaya aktarım sürecinde amaçlı bir ironinin varlığını, yüksek edebiyat ve popülerlik çatışmasını akla getirir. Claude-Lévi Strauss’un yapısalcı edebiyat eleştirisi kuramına göre (Strauss, 1975) “anlatılar,” kökenlerindeki “çatışmaların” varlığı ile gelişirler, böylelikle de “ikili karşıtlıklar” anlatılarda belirleyici olur¹⁰. Bu nedenle, P.B.S.’in “Harfi Harfine Whitman’ın *Çimen Yaprakları*’nı Sanat Eserine Dönüştürmek” (PBS NewsHour, 2014) program adı dolayısıyla, medya çalışmaları kapsamında, yüksek edebiyat, popüler kültür ve “nesne kültürü” çalışmaları ekseninde, yapısalcı anlamda ikili karşıtlıkların çatışmasında, ve stereotiplerde temellenen ırkçı kültürel bir anlatının gelişmekte olduğu anlaşılmaktadır.

“Harfi Harfine Whitman’ın *Çimen Yaprakları*’nı Sanat Eserine Dönüştürmek” (PBS NewsHour, 2014), adlı P.B.S. programında anlatıldığı üzere, esasen kendisi bir sanat eseri olan “Benliğimin Şarkısı” şiirinin özenli tekniklerle kitap formatındaki yeniden basım sürecinde, maddi anlamda daha da değer kazandığı ortaya çıkmaktadır. Bu bakımdan esasen sanat eseri olan şiir, İngilizce’de “artifact” olarak bilinen “nesne kültürü” [material culture] ögesine dönüşmüş olur. “Artifact”¹¹ terimi, yapısında sanat anlamına gelen “art” sözcüğünü barındırıyor olmakla birlikte, bir “kültür nesnesi” olarak, öncelikle günlük kullanıma ait işlevselliği çağrıştırır (Prown & Haltman, 2000, s. x).

Maddi anlamda nesne olarak değerlendirilip, el değiştirebilen “şiir kitabı” “Benliğimin Şarkısı” da böylelikle adeta bir tapınma aracına dönüşmüş olur; “fetişleşir.” Böylelikle Whitman’ın özgün eserinin entelektüel boyutu örtbas edilip, edebi anlam yüküne üstün gelinmeye çalışıldığı hissedilir. Hartmut Böhme, *Fetişizm ve Kültür: Farklı Bir Modernite Teorisi [Fetishism and Culture: A Different Theory of Modernity]* adlı 2014 yılı çalışmasında modernist imgelemde fetişleşen nesne ile onun otantik öznesinin her biri,

¹⁰ Yapısalcı edebiyat eleştirisi kuramına göre İngilizce “narrative” karşılığı olarak “anlatı”; “conflict” karşılığı olarak “çatışma,” ve “binary opposition” karşılığı olarak ta “ikili karşıtlık” terimleri kullanılmıştır.

¹¹ “Artifact” terimini, dilimizde işlevsel niteliği bulunan “kültür nesnesi” olarak da tanımlamak mümkündür. Prown ve Haltman, *American Artifacts: Essays in Material Culture [Amerikan Kültür Nesneleri: Nesne Kültürü Konusunda Denemeler]* adlı, nesne kültürü [material culture] konusundaki 2000 tarihli çalışmasında, gündelik kullanım amaçlı özelliği bulunan, çeşitli kültür nesnelerinin dokusundaki sanatsal boyutun irdelenmesine yönelik metodolojiyi tanımlarken, çeşitli örneklerle çalışmasını destekler. Prown ve Haltman’ın eserinde, Amerikan nesne kültürü [material culture] çalışmaları kapsamında, kolye, çakmak, soba, ruj, oyun masası gibi çeşitli özellikteki işlevsel kültür nesnelere, metodolojik anlamda, tarihsel üretim kullanım alanları ile simgesel; mitolojik, etnolojik, törensel, özellikleri bakımından incelenir.

bireysel farkındalık açısından vazgeçilemezdir, çünkü “güçlenmiş, dengeli ve etrafa aydınlığını yayabilecek hale gelmiş şekilde bizi tekrar kendimize kazandırır” demektedir (Böhme, 2014, s. 241).

Ne var ki, kültürel anlamda Hartmut Böhm’ün çalışmasında varılan bu uzlaşının ötesinde, tarihi ve ırksal açıdan bakıldığında, on dokuzuncu yüzyıldan itibaren Amerika’da ırkçılığı haklı göstermeye çalışan zihniyetin izleri olduğunu da unutmamak gerekir. Bu konuda, Behnken ve Smithers *Amerikan Popüler Medyasında Irkçılık: Aunt Jemima’dan Frito Bandito’ya- Amerikan Kurumlarında Irkçılık [Racism in American Popular Media: From Aunt Jemima to the Frito Bandito -Racism in American Institutions]*, adlı 2015 yılı çalışmasında, Amerikan toplumunda içinde bulunduğumuz yüzyılda süregelen olan ırkçı zihniyeti şekillendiren ve günümüzdeki problemlerin de öncülü olmuş olan metinleri tanıtırken, “ırksal yüzyıl” olarak da vurguladıkları, “1850 ile 1950” yılları arasında cereyan eden ırksal nitelikli olayların, sebepsiz ortaya çıkmadığını aktarır (s. 2). Araştırmacıların tespit etmiş olduğu ilgili metinler arasında, yarı bilimsel nitelikli ırkçılık taraftarı propaganda metinleri; beyaz ırkın üstünlüğünü savunan çalışmalar¹² hatta İncil’deki ayetler dahi belirtilmektedir (Behnken & Smithers, 2015, ss. 2-3). Amerika’da, ırkçı zihniyetin, ekonomik anlamda reklamcılık sanayii ile de şekillenmesiyle beraber (ss. 23-24), toplumda çeşitli alanlardaki ırkçı tanımlamalar, önüne geçilmez bir ivme kazanmıştır: Dolayısıyla, Behnken ve Smithers, popüler anlamda her türü: sinema filmi, çizgi film, reklam ürünü ve televizyon programlarını, ırkçı içeriklerinin incelenmesi amacıyla, çalışmasına dahil etmiştir. Behnken ve Smithers’in çalışmasının önsözünde, Amerikan popüler kültürüne mâl olmuş anlatıların temelindeki ırkçı zihniyetin, çeşitli ırksal arketip ve stereotiplerin sürekliliği ve tekrarı ile söz konusu olduğu ve değişik dönemlerde bireylerin ve toplulukların tepkisine uğrayıp “sivil hak arama çalışmaları” gibi, olumlu yönde kazanımlara da olanak sağladığı hatırlatılmaktadır.

Öte yandan, Kevin Lause ve Jack Nachbar, *Popüler Kültür: Bir Giriş Metni [Popular Culture: an Introductory Text]* (1992), adlı çalışmasının “Bizi Tanımak Popüler Kültür Çalışmalarına Bir Giriş: Nedir Rüyalari Oluşturan Bu Şeyler?” [Getting to Know us an Introduction to the Study of Popular Culture: What is this Stuff that Dreams are Made of?] adlı bölümünde popüler kültür ve yüksek edebiyatın birlikteliği konusundaki değerlendirmelerini aktarır. Yazarlar, kitabın ilgili bölümünde, Amerikan kültürü içinde popüler kültürün işlevini ayrıntılı bir şekilde inceledikten sonra, yüksek edebiyat ve popüler kültürün her birinin çalışma alanlarına özgü olacak şekilde farklı değerlendirilmeleri gerektiğini, bu bakımdan popüler olanın, edebi kanonun yerini alamayacağını, ancak yanında bulunabileceğini hatırlatır (Nachbar & Lause, 1992, s. 34).

¹² Behnken ve Smithers (2015, ss. 2-3), bu çalışmaları Madison Grant (1916) ve Lothrop Stoddard (1920) ile örneklendirmişlerdir.

Bu bağlamda tekrar konumuza dönecek olursak, “Harfi Harfine Whitman’ın *Çimen Yaprakları*’nı Sanat Eserine Dönüştürmek” (PBS NewsHour, 2014) program başlığındaki ironinin esas nedeni olarak şiir kitabındaki dizeleri sanat eserine dönüştürenin, basım evinin mahareti olduğu; oradaki maddi çabanın özellikle taçlandırıldığı, yoksa konuşulup değerine varılanın şiirin içeriği olmadığı, üstü kapalı bir şekilde dahi olsa seyirciye aktarılmaktadır. Whitman’ın eserine övgüyü sadece programın başlangıcında konuşan, kendisi gibi şair olan, ödüllü Amerikan şairi Robert Hass’ın değerlendirmesinde duyarız (PBS NewsHour, 2014). Kısacası mevcut durumda, ister istemez yüksek edebiyat da, popüler olan da amacını belli etmiş ve yerini bilmiş olur.

Aynı P.B.S. NewsHour televizyon programının, “Walt Whitman’ın dizelerini seslendiren bu Güneyliler bize Amerika hakkında neler öğretebilirler” [What these Southerners reciting Walt Whitman verses can teach us about America] (Flock, 2017), adlı bir başka bölümünde de, Walt Whitman’ın incelikli dizelerinin, pahalı el yapımı kitap koleksiyoncuları gibi sadece seçkin bir meraklı grubu için olmayıp, Amerika’nın güney eyaleti Alabama’da, yaşlısından gencine, çeşitli insanlara onların kendi güncel hayatlarının doğası içerisinde yeniden bir düşünme, hissetme ve yaşatma ortamı yaratıldığını izleriz. Aslen Jennifer Crandall’ın üstün çabasının ürünü, elli iki bölüm olarak tasarlanan Whitman, Alabama belgesel serisi, Elizabeth Flock tarafından kaleme alınan P.B.S. NewsHour, başlığı ile, Amerika’nın kuzeyine göre güney eyaletlerinin daha az ayrıcalıklı olmaları bakımından, onların öğretebileceklerinin hâli ile sınırlı olacağını imâ eder. Zaten, P.B.S. NewsHour tanıtım sayfasının ilgili Whitman, Alabama belgeseline yönlendiren diğer bölümleri incelendiğinde, Afrikalı-Amerikalı’ların, ve güneyli beyaz vatandaşların toplumsal, ekonomik yetkinlik ve eğitim düzeyleri açısından, ip uçları edinmek zor değildir.

Bu çalışmada daha önce bahsettiğimiz, P.B.S. NewsHour kaynaklı, “Harfi Harfine Whitman’ın *Çimen Yaprakları*’nı Sanat Eserine Dönüştürmek” (PBS NewsHour, 2014) program başlığı ve içeriğinde olduğu gibi, “Walt Whitman’ın dizelerini seslendiren bu Güneyliler bize Amerika hakkında neler öğretebilirler” P.B.S. NewsHour başlıklı sayfasında, Whitman, Alabama belgeselini (Crandall, 2020a) tanıtan program başlığının (Flock, 2017) yönlendirmiş olduğu içerik ve niteliği ile de çalışmada olduğu görülmüştür.

Elizabeth Flock tarafından kaleme alınan P.B.S. program başlığı (Flock, 2017) ve ilgili makale içeriğinin Jennifer Crandall yapımı belgesele yönlendirme şekli açısından, konunun edebi değerinden farklı olarak, popüler anlamda Walt Whitman’a olan yaklaşımda değersizleştirici bir niteliğe büründüğü de hissedilir. İlk bakışta, Crandall’ın belgeselinin her bir video kaydının bitiminde, sözü geçen güneyli insanların şiirdeki dizeleri okurlarken yüzlerinde oluşan belirsiz ve donuk ifadenin film kaydında süresinin de birkaç saniye uzun tutulmuş olması, ister istemez bu tercihi sorgulatır. Jennifer Crandall’ın Whitman, Alabama projesinde “Benliğimin Şarkısı” şiirinin her

bir bölümü için ayrı ayrı senaryolar oluşturulmuş olup, her kayıt sonlanırken, rol alan bireyler adeta birer “canlı resim”¹³ (Nouveau Petit Larousse, 1969, s. 996), gibi hareketsiz bırakılırlar ve belgesel kaydının sonunda da ne şiirle, ne de mevcut sahneleme ile ilgili olarak, herhangi bir sözlü yorumda bulunulmaz. Bununla beraber, Whitman, Alabama belgeselinin ilerleyen bölümleri izlendikçe ve web sayfasındaki açıklamalar da okundukça (Crandall, 2020a), çalışmasının özündeki içtenlik ve çabanın, aslında Walt Whitman’ın birleştirici zihniyetini yaşatmak üzerine kurgulandığı daha iyi anlaşılmaktadır.

Walt Whitman, 1850’lerde yüksek edebiyatın seçkin bir okuyucu kitlesine özgü olduğu görüşünü, gerek kullanmış olduğu anlatım dili, biçimi, gerekse de eşitlikçi söylemi ile tersine çevirmeye çalışmış, iyisi, kötüsü ve tüm özellikleri ile ülkesini sanatıyla kucaklamaya gayret etmiştir. Ancak, günümüzün Amerika’sında bireyleri içselleşmiş ve kurumsallaşmış olan ırkçılığın farkına vardırarak, ülkenin en belirgin hak mücadelesi olma özelliğini halen sürdürmektedir. Ne var ki, kültürün derinliklerinde siyah insanı beyazdan ayıran ve tüm diğer ırk, cinsiyet vb. toplumsal kategorilerle birlikte, stereotip ve arketipler üzerinden şekillendiren, o hiyerarşik ve ırkçı yapı, mevcut kültürel klişelerden ödün vermemekte ısrarlıdır.

Örnek olarak Elizabeth Flock, P.B.S. Televizyon Programı web sayfasında, “Birmingham hip hop” dans grubuna ait “genç bir kızın” “kadınlık üzerine” bir şiir okuduğunu ifade eder (Flock, 2017). Ancak Jennifer Crandall imzasını taşıyan projede “Yaratıcı Akıllar Dans Topluluğu” [The Creative Mindz Dance Crew] adlı genç Afrikalı-Amerikalı dans gurubunun genç üyeleri, Walt Whitman’ın “Benliğimin Şarkısı” şiirinin 21’inci kıtasının bir bölümünü hip hop müziği eşliğinde okumaktadır (Whitman, Alabama, 2017). O çok bilinen 21’inci kıtada Whitman şöyle seslenmektedir:

Ben bedenim şairiyim, [21]
Ve ben ruhun şairiyim.

Cennetin zevkleri benimle, cehennem acıları da benimle,
İlkini kendime aşıyorum ve kendimde çoğaltıyorum... ikincisini
çeviriyorum yeni bir
dile. 425

Ben kadının olduğu kadar erkeğin de şairiyim,
Ve diyorum ki, kadın olmak da erkek olmak kadar harikadır,
Ve diyorum ki, insanların analarından daha muazzamı yoktur.

Yeni bir gelişim ya da gurur şarkısı söylüyorum,
Yeterince ezilip büzüldük ve eleştirildik,

¹³ “Canlı resim,” “Hareketsiz kalarak sanatsal bir sahneyi canlandıran bir grup insan” anlamında, Fransızca’daki “Tableau vivant” karşılığında kullanılmıştır. [Groupe de personnes immobiles représentant une scène artistique.]

Derim ki bu büyüme gelişime işaret olsun. 430

Geride mi bıraktınız diğerlerini? Başkan mısınız siz?
Önemsiz.... fazlasıyla varacaklar oraya her biri ve devredecekler.

Ben kırılğan ve çoğalan geceyle yürüyeyim;
Ben sesleniyorum gecenin yarı vakti yeryüzü ve denize. 435

Yakına gel dürüst dobra gece! Yakına gel baştan çıkarıcı doyuran
gece!
Güney rüzgarlarının gecesi! Birkaç büyük yıldızın gecesi!
Her dem daim gece! Ayan beyan çalgın yaz gecesi!

Gülümse O duygusal serinletici dünya!
Uyuklayan ve akışkan ağaçların dünyası!
Varıp giden gün batımının dünyası! Tepeleri puslu dağların dünyası!
440

Dolunayın henüz mavileşmiş, sırçamsı sağanaklarının dünyası!
Nehrin gelgitine parlak ve karanlık hareler katan dünya!
Bana daha parlak ve berrak o şeffafimsı gri bulutların dünyası!
Sonuna kadar güçlü dünya! Zengin elma ağaçları çiçeklenmiş dünya!
Gülümse, çünkü sevgilin geliyor! 445

Dahiyane! Sevgi verdin bana! bu yüzden sevgi veriyorum ben de
sana!

Ah o anlatılamayan tutkulu aşk! (Whitman, 1885/1991, ss. 14-15).

“The Creative Mindz Dance Crew,” Afrikalı-Amerikalı genç dans topluluğunun üyesi ve arkadaşları, yukarıdaki dizeleri dilleri döndüğü ölçüde, Afrikalı-Amerikalı şivesiyle, bir “Poetry Slam” parodisi şeklinde okurlar (Whitman, Alabama, 2017). “Poetry Slam”, şairlerin şiirlerinin okunduğu ve izleyiciler tarafından değerlendirildikleri şiir yarışmalarını ifade eder (Banales, 2018) Videoda da benzer şekilde, genç kızı şiir dizelerini seslendirmeye çalışırken ve diğer arkadaşlarını da hem şakalaşırken ve birbirlerini eleştirirken gözlemleriz. Şiirin eğlenceli bir ortamda pek de anlaşılmadan ve sadece dizeler takip edilerek okunmaya çalışıldığı açıktır. Gençlerin bazıları şiiri seslendirmeye çalışırken, diğerleri de kulaklarında kulaklıkları, belli ki müzik dinleyerek, dans ederek, hatta okunmakta olan şiiri bile duymaksızın, kendi dünyalarında eğlenmektedirler.

Whitman’ın “Benliğimin Şarkısı” adlı şiirinin 21’inci kıtasına ait dizelerin seslendirildiği “The Creative Mindz Dance Crew” kaydının en son sahnelerinde (Whitman, Alabama, 2017) Afrikalı-Amerikalı genç, ağzına bir lokma yiyeceğini götürür. Bu sahnenin de, Hıristiyanlık’taki Eucharist’e¹⁴

¹⁴ Eucharist: 1. Bütünleşme 2. Hıristiyanlıkta: Tanrı ile ruhsal bütünleşme.

(Merriam-Webster, tarih yok-a) bir gönderme olduğu, böylelikle de Walt Whitman ile bir “bütünleşmeye” varılmaya çalışılırken, kendisinin edebiyatçı kimliğine ilaveten tanrısal boyutunun da hatırlatılmaya çalışıldığı düşünülebilir. Böylelikle, yapısalcı anlamda zıtlıkların birlikteliğinde, aslında Elizabeth Flock’un P.B.S. web sayfasındaki yazısında ifade ettiği gibi (Flock, 2017) okunan dizelerin sadece “kadınlık üzerine” olmadığı, Whitman’ın “Benliğimin Şarkısı” şiirinin 21inci kıtasında şairin kendine has birleştiriciliğinde derinlikli konuların aşk ve sevgi kapsamında değerlendirildiğini gözlemleriz. Aslında o Hip hop dans müziği eşliğinde eğlenmekte olan gençlerin arasında, hasır şapkası ile Walt Whitman’ı bedenlen görmek neredeyse işten bile değildir.

4. Jennifer Crandall’ın Whitman, Alabama Projesi ve AIDS Memorial Üzerine

Amerika’da Alabama eyaletinin gönüllü gençlerinin “Benliğimin Şarkısı” şiirinin dizelerini okumakta oldukları Jennifer Crandall’ın projesi, bundan beş yıl önce 2017’de başlamış olup, web sayfasındaki 2020 tarihi telif hakkı tarihine işaret eder (Crandall, 2020a). Öncelikle, Alabama eyaleti vatandaşlarını kapsayan bir belgesel olarak tasarlanan proje, Amerikalı şair Walt Whitman’ın dizelerini belgesele gönüllü olarak katılan vatandaşların okumayı kabul etmeleri ile, güncel Amerika ile Whitman’ın Amerika’sını bir araya getirmek mümkün olmuştur. Jennifer Crandall’ın çalışmasının, P.B.S. Televizyon program kanalı aracılığı ile de yayınlanmış olduğunu ve ilk aşamada şiirin dizelerini okuyanların tepkisizliğini P.B.S. Televizyon kanalı web sayfasındaki kısıtlı bilgi, ırkçı nitelikteki program başlığı ve video kaydı üzerinden izlemiş olmak, bu çalışmada daha önce de ifade edildiği gibi, ister istemez kanalın amacını sorgulamaya neden olmuştur (Flock, 2017).

Bu bakımdan bu çalışmada, gerek güneyin beyaz, ancak maddi anlamda daha az varlıklı görünen bireyleri aracılığı ile, gerekse de Afrikalı-Amerikalı gençlerin dilinden, Walt Whitman’ı popüler anlamda genel izleyiciyle buluşturan P.B.S Televizyonu’nun, dolaylı yoldan dahi olsa, ana akım ırkçı hiyerarşik söylemin faydasına faaliyet gösterdiği, adı geçen Jennifer Crandall’ın, Whitman, Alabama belgeselinde gençlerin etkileşimli şekilde 21’inci kıtayı okumayı bitirdikten sonraki tepkisizlikleri ve kaydın yorumsuz bırakılmış olmasından kaynaklandığı düşünülmüştür. Okuduklarını anlamamış görünen kişiler, sadece Afrikalı-Amerikalı gençler olmayıp, aynı zamanda güneyin mağdur görünümü beyazlarıdır da. Aslında Whitman’ın on dokuzuncu yüzyılda oluşturmuş olduğu iyiliksever ve eşitlikçi hülyaları, tam da bu kesimlerin insanlarına hitap edebilecekken, onlar adeta bir camının ardından duymuşçasına, Whitman’ın şiirlerinden pek de etkilenmiş görünmezler. Adeta farklı bir gezegenin ürünü müşçesine boş ifadelerle okur, bakar ve dinlerler. Whitman’ın dizeleri okunurken veya hip hop müzik eşliğinde dans edilip söylenirken ki kayıtsızlık ve bunun izletilmesi ile, ana akım ırkçı hiyerarşik söylemin amacına ulaşmaya çalıştırıldığı düşünülür. P.B.S. Televizyon programı üzerinden bu belgeselin daha geniş bir izleyici

kitlesine aktarımı ile de aynı ırkçı anlayışa aracılık ettiği ilk bakışta edinilen izlenimdir. Hatta bu sebeple, Walt Whitman kendisi bir edebiyat dehası olmakla birlikte on dokuzuncu yüzyılda tüm benliği ile evrene seslediği kelimelerin, günümüzde mümkün olamayacak bir ütopya olduğunu bile telaffuz etmek gereği doğmuştur. Ancak Jennifer Crandall, web sayfasında, filmcisi, yazarı ve hikâye anlatıcısı ile ekip olarak gerçekleştirmiş oldukları belgesel serisinin amacının, günümüzde toplumsal, ekonomik ve kültürel sorunları ile adeta bölünmüşlük seviyesine gelmiş olduğu bir dönemde, Amerika'nın Walt Whitman'ın dehası ışığında, tekrar bir millet olma idealini yaşatmak olduğunu belirtir. Crandall, projesinin web sayfasının sıkça sorulan sorular bölümünde [FAQ] “Projenin Adı Neden Whitman, Alabama?” başlığı altında, [Why Is The Project Called Whitman, Alabama?] Whitman'ın şiirini kastederek şöyle der:

Şiir, insanların insanlar gibi şeyler yapabileceği ortak arka planı oluşturur: konuşmak, gülmek, ağlamak, gözlemlemek, çalışmak, şarkı söylemek, beklemek, dinlenmek ve umarım sadece olmak gibi [...]. Whitman, Alabama, [...] paylaşılan bir evrenin içinde bireyler, eyaletler bir ulus olarak bizi birbirimize bağlayan öğeleri ortaya çıkarmayı amaçlar – Hepimiz şairiz. (Crandall, 2020a)

Jennifer Crandall'ın bu sözleriyle, projesinde yer alan günümüz Amerika'sının yaşayan yüzlerinin her birini adeta birer şair olarak kabul ettiğini anlarız. Aynı bağlamda, edebiyat eleştirmenleri Folsom ve Merrill'de, Walt Whitman'ın Amerikan dili ve edebiyatı ile ilgili olarak yenilikçi tavrını hatırlatan ilginç bir tespitini gözlemledik. Eleştirmenler bize, Walt Whitman'ın “okur tepkisi”¹⁵ kuramının mucidi olduğunu da hatırlatırlar:

Whitman, demokratik bir toplumun yaratılması için, ulusun okuma alışkanlıklarının değişmesini ön görüyordu. Bu bakımdan vatandaşlar, “yazarları” artık birer “otorite” olarak görmekten vaz geçmelilerdi. Tam aksine, artık yazarları kendileriyle eşit şartlarda görebilmeliydiler. Whitman, *Democratic Vistas* (1871) adlı eserinde

¹⁵ “Okur tepkisi” için bkz. (Baktır, 2018) İngilizce olarak, “reader-response” theory anlamında kullanılmaktadır bkz., (Tompkins, 1981).

okuma sürecini anlatırken, jimnastik benzetmesine baş vurarak, okumanın bir “alıştırma” çalışması olduğunu ve demokratik değerlere sahip çıkan okuyucunun “şiiri, argümanı, tarihi, metafizik denemeyi, metin taslağını kendisinin oluşturması gerektiğini” yazmıştı, çünkü demokrasinin gelişimi “esnek ve atletik zihinlerden oluşan bir ulus” ile mümkün olabilecekti. (Folsom & Merrill, 2016, s. 6)

Bu bakımdan yapımcı Jennifer Crandall’ın, Whitman’ın şiirindekine benzeyen sıradanlıkta insanlarla şiirsel bir performans oluştururken, onları ısrarla kendi özgün hallerinde filme kaydetmesinden ve şiiri sadece bir “ortak arka plan” olarak görmesinden, bu insanları kendi ortamlarında, işlerinde veya dinlenirken, özellikle kendi benliklerini ön plana çıkarabilecek şekilde aktarmayı tercih ettiğini görürüz: Onlar, Crandall da dahil olmak üzere, “yazarı bir otorite” olarak görmenin oldukça ötesine geçmiş ve kendi benlikleri ile var olma prensibini çoktan benimsemişlerdir. Whitman, Alabama projesi, bu bakımdan, Walt Whitman’ın “Benliğimin Şarkısı” şiirinin ve *Democratic Vistas* (Whitman, 1871/2014, s. 76) adlı eserinin canlandırılmış yorumu gibidir. Comegna, Whitman’ın *Democratic Vistas* adlı eseri hakkındaki açıklayıcı yorumlarında, Whitman’ın dileğinin, “özgürlüğün kapsamını hem yansıtan hem de genişleten bir Amerikan ulusal edebiyatı” olduğunu, böylelikle de “sanatçıların kayda değer ölçüde medeniyete katkı” sağlayacaklarını” hatırlatır (Comegna, 2017, s. 10).

Bu arada, belgeselin mevcut kayıtları izlendikçe, dizelerin bire bir canlandırılması olmadığını, ancak rol alan gönüllü kişilerin okumakta oldukları dizeler ve yaşantıları arasında kimi zaman öznel bağlantılar kurarak, şiirde anlatılanları bir ölçüde özümstediklerinin de anlaşıldığını belirtmek gerekir. Bu durum, belirgin şekilde, kuzey Scottsboro devre mahkemesi hâkimi John Graham ve o gün duruşması olan gözlem halindeki tutuklulardan Chris Freeman arasındaki rutin görüşme sırasında, birlikte şiirin dizelerini canlandırmış oldukları, Whitman, Alabama belgesel kaydında gözlemlenir (Crandall, 2020d). Whitman’ın “Benliğimin Şarkısı” adlı şiirinin 37 numaralı kıtasına ilişkin dizelerde, hâkim ile tutukluyu gündelik görevlerinin sorumluluğunu yaşarken gözlemleriz:

Benim için omuzlayıp karabinaları, nöbet tutar gardiyanlar, 945
Sabahları benim o dışarı salınan, geceleri de mahpus yatan.
(Whitman, 1885/1991, s. 31)

Jennifer Crandall’ın projesine dahil olan bir başka kayıt da dünyadaki Concertina adlı müzik aleti imalatçıları arasındaki sayılı sekiz kişiden biri

olan, Bob Tedrov tarafından okunan Whitman'ın "Benliğimin Şarkısı" şiirinin 7 numaralı bölümüdür (Crandall, 2020c). İlgili kaydın başlangıcında Bob Tedrov, imalathanesinde Hohner marka mini ağız mızıkası ile Oh Susanna! adlı bilinen neşeli, ama bir o kadar da hüzünlü Amerikan melodisini seslendirir (ListenAndReadAlong, 2013). Şarkının sözlerindeki sevgili, Alabama'dan gelip Louisiana'ya gitmektedir, özlemlerle Susanna'ya kavuşmayı hayal etmekte, hatta rüyasında bile gözü yaşlı sevgilisini görmektedir. Ancak şarkının özündeki romantik özlem teması, tarihi anlamda Amerikan Sivil Savaşı sırasında güneyli ve kuzeyli tarafların her birinin siyasi özlemlerinin de tercümanı olmuş; California Altın arayışı sırasında bile ortamın şartlarına göre yorumlanmış (Bernstein, 2012). Crandall'ın belgeselinde seslendirilen Oh Susanna! adlı şarkının bu özlem ve kavuşma hikayesi, Whitman'ın şiirinin 7 numaralı bölümünde ölmek ve doğmak üzerine şu dizelerle karşılaşılır:

Şanslı bulan var mıdır, doğmuş olmayı? [7]
Acilen temin eder ve bilirim ki o kadına ve erkeğe, doğmak
Kadar şanslıdır ölmek.

Ölene de yeni doğup yıkanmış bebeğe de eşlik ederim ben.... ve
sığdırılamam öylece şapkamla çizmelerim arasına,
(Whitman, 1885/1991, s. 5)

Belli ki Whitman'da var olan edebi anlamdaki yaşam ve ölüm üstü enginlik hissi, popüler anlamda mırıldanılan ayrılıklar ve sevgiliye ulaşılmazlık duygusunu bir hayli aşmaktadır. Benzer şekilde, Jennifer Crandall'ın günümüze kadar tamamlanmış olan çalışmalarının her biri ayrı bir okuma, inceleme ve değerlendirme konusu olmayı hak eder çeşitliliktedir (Crandall, 2020b). Yapımcı Crandall, Walt Whitman'ın "Benliğimin Şarkısı" adlı şiirinden, Whitman, Alabama projesi kapsamında kaydı gerçekleştirilmiş olan kıtaları, ilgili web sayfasında ayrıca yayınlamıştır (Crandall, 2020b). Kendisi ayrıca, Whitman, Alabama projesine, şiirin diğer kıtalarını ve dizelerini de dahil edebilecek şekilde, Alabama eyaletinde ziyaret etmiş oldukları diğer vatandaşlara, kimi zaman da yolda karşılaştıkları kişilere, bu çalışmada gönüllü olarak rol alabilmeleri için, şahsen ve web sitesinden doğru da çağrıda bulunmaktadır (Crandall, 2020a). Yapımcı Crandall, projesinin web sitesinde kendi ifadesiyle, kuzeyli bir Yankee'yi güneyli Amerikalı'ların gündelik yaşantıları ve kaygılarıyla buluşturmak, edebiyat denince de Amerika'ya özgü olması bakımından, "Benliğimin Şarkısı"na özellikle yeniden hayat vermenin, Whitman, Alabama projesinin esas amacı olduğunu belirtmektedir.

Jennifer Crandall, projesinin web sayfasının devamında, Film Yapımcısının Açıklaması [Filmmaker's Statement] başlığı altında, kendisi ve ekibinin adeta bir "patchwork" ekibi [a patchwork team of us] şeklinde, Whitman'ın "Benliğimin Şarkısı" şiirindeki kadar, 52 bölümlük bir belgesel oluşturmayı planladıklarını belirtir (Crandall, 2020a). "Patchwork" bir dikim

teknîği olarak, içi yalıtımlı kesilmiş kumaş parçalarının yatak örtüsü veya benzeri giyim öğeleri olarak üretilmesini sağlayan bir el işi çalışmasıdır ve “quilt,” “quilting” olarak da bilinir (Merriam-Webster, tarih yok-b). Bu konuda, bu çalışmamız içerisinde daha önce değinmiş olduğumuz Prown, ve Haltman, (2000) *American Artifacts: Essays in Material Culture* adlı çalışmasında¹⁶ nesne kültürü kapsamında değerlendirilen ve “patchwork” tekniği ile oluşturulan “Quilt” battaniyeler konusunda, bir “Amish Quilt” incelemesine yer verir (ss. 93-108). İlgili “Amish Quilt” örneği “kültürel süreklilik” vurgusuyla anılır.

Öte yandan, Jennifer Crandall’ın ilgili web sayfasında (Crandall, 2020a) çalışma ekibini “patchwork ekibi” [a patchwork team of us] şeklinde tanımlıyor oluşu, adeta ayrı ayrı kumaş parçalarının birbirine eklenmesi benzeri, farklı kişilerden oluşan birleşik bir bütünü hatırlatmaktadır. Ayrıca, amaçlı veya amaçsız olarak Jennifer Crandall ve Whitman, Alabama belgeseli yapım ekibinin kendilerini “patchwork ekibi” benzetmesi ile tanımlamaları, otuz beş yıl önce Hiv AIDS salgınında ölen ve halen hayatını kaybetmekte olanların anısına başlatılmış olan, Milli AIDS Anma Projesini de ister istemez çağrıştırmaktadır (National AIDS Memorial, tarih yok).

Bugün, otuz beş yıl sonra başladığı yere, San Fransisco’ya 11-12 Haziran 2022’de taşınarak (Historic Aids Memorial Quilt Display, tarih yok) Hiv AIDS’den hayatını kaybedenlerin anısına yakınları ve sevdikleri tarafından oluşturulan anma niteliğindeki “AIDS Quilt”’in, Robin Williams Meadow, Golden Gate parkında sergilenecek olduğunu öğreniriz (National AIDS Memorial, 2022, 1:20-1:32). Aktivizm nitelikli Milli AIDS Anma Projesinin kökenindeki itici güç; AIDS salgını nedeni ile hastalıktan ölenlerin, salgının başlangıcındaki tıbbi çaresizlikleridir. Bugün dahi, tedavi yöntemleri gelişmiş olmasına rağmen, gerekli bilgi, özen ve desteğin toplumun hasta bireylerinin her kesimine eşit dağıtılamamış olması ve en temelde de tutucu çevrelerin önyargılarıyla şekillenen ırkçılığın farklı bir boyutuna karşı duyulan kızgınlıktır (National AIDS Memorial, 2022, 17:00-17:21).

David Theo Goldberg, *İrkçi Kültür: Anlamın Felsefesi ve Politikası* [*Racist Culture: The Philosophy and the Politics of Meaning*] (1994) adlı kitabının İrk Pragmatik olarak Değerlendirmek [Taking Race Pragmatically] adlı bölümü, İrkçılığa Direniş ve Dışlamaları Elemek [Resisting Racisms, Eliminating Exclusions] alt başlığı altında T. M. Simone’nın *Yüz Hakkında: Postmodern Amerika’da İrk* [*About Face: Race in Postmodern America*] (1989) adlı kitabına atfen, şu aktarımda bulunmuştur: “Açıktır ki, ırkçı dışlama dürtüsü susturulmak yerine sessiz kaldığında, açıklanmadığında imâ edildiğinde, kurumsal yaygınlık ve kamuoyu önünde alışılmışlık söz konusu olduğunda, özelde reddedilip ancak sessizce onaylandığı vakit,” itirazların her türüne “aşırı duyarlılık veya mizah yoksunluğu olarak” bakılacaktır (Goldberg, s. 224). Goldberg’in tespitinde, ırkçılığın her boyutu ile

¹⁶ bkz., dipnot 11.

mücadeleye maruz kalanlarda, statü dahil, pek çok bakımdan yıpranmanın da söz konusu olduğu vurgulanmaktadır. Goldberg'ın ırkçı kültür üzerine oldukça kapsamlı açıklamaları, önceki yıllarda olduğu gibi 2022'de de geçerliliğini sürdürmektedir.

Bu bakımdan, Jennifer Crandall'ın yüksek edebiyat kapsamındaki Whitman, Alabama projesinin de ırkçılığa sessiz kalmamak ve toplumda olumlu yönde değişikliklere gidilebilmesi konusunda varlık göstermiş olduğunu söylemek mümkün olmaktadır. Zira, Crandall'ın Whitman, Alabama projesinde sarf edilen “patchwork” sözcüğü, esasen bir nesne kültürü öznesi olarak, kendisi ve çalışma ekibinin birlikteliğini simgelerken, sözcüğün “quilt” nakış tekniğini hatırlatıyor olması ve patolojik anlam yüküne rağmen “AIDS Quilt” ile yıllar içinden metinlerarası¹⁷ bir çağrışımla iyileştiricilik [Healing] yönünde, çalışmasına yeni bir boyut kazandırdığı fark edilmektedir. Bu bağlamda, “AIDS Quilt” projesi, 2022 yılında San Francisco'ya yolculuğa çıkarken, Crandall'ın deyişiyle “kuzeyli bir Yankee” olarak, Walt Whitman'ın edebi kişiliği ve birleştirici zihniyetinde “Benliğimin Şarkısı” şiiri temel alınarak 2017'de başlanan Whitman, Alabama projesi, tanıtımındaki her türlü medya kaynaklı dışlayıcı ve rekabetçi unsurlara rağmen, kendi yolculuğunda kuzeyi güneye yaklaştırmakta, birleştiricilik ve bütünlük anlayışıyla da ülkenin çeşitliliği kutlanmaktadır.

5. SONUÇ

Böylelikle, bu çalışmada, on dokuzuncu yüzyıl Amerikan şairi Walt Whitman'ın *Çimen Yaprakları* adlı eserinden “Benliğimin Şarkısı” (1855) adlı şiiri, Amerikan Yeniden Doğuşu [American Renaissance] (Matthiessen, 1968) olarak bilinen edebi dönemin temsilcilerinden ve şairin Transendentalizm akımı dolayısıyla da takipçisi olduğu Ralph Waldo Emerson, daha yakın zamanlardan Harold Bloom (Casale, 2010) ve ödüllü sanatçı Robert Haas (PBS NewsHour, 2014) gibi çeşitli edebiyatçı ve eleştirmenler açısından değerlendirilmiştir. Walt Whitman'ın “Benliğimin Şarkısı” şiirini, ülkesinin çeşitliliğini ve bütünlüğünü kendine has bir yaratıcılıkla, özlemine duyduğu demokratik idealler bağlamında *Democratic Vistas* (1871) adlı çalışması da göz önünde bulundurularak, şiirin 1855 yılında yayımlanmış örneğinden alıntılarla incelemek mümkün olmuştur.

Takiben, Amerikan popüler medyası, PBS NewsHour'ın tanıtımını gerçekleştirmiş olduğu “Harfi Harfine Whitman'ın *Çimen Yaprakları*'nı Sanat Eserine Dönüştürmek” [Letter by letter, turning Whitman's ‘Leaves of Grass’ into a work of art] (PBS NewsHour, 2014) ve “Walt Whitman'ın dizelerini seslendiren bu Güneyliler bize Amerika hakkında neler öğretebilirler” [What these Southerners reciting Walt Whitman verses can teach us about America] (Flock, 2017) adındaki programların başlıkları aracılığıyla, yüksek edebiyata ait bir içeriğin popüler dinleyici kitlesine aktarılırken uğramış olduğu

¹⁷ İngilizce: “Intertextuality”

dönüşüm dikkate alınmıştır. Esasen, yapımcı Jennifer Crandall'ın Whitman, Alabama (Crandall, 2020a) belgeselini tanıtan “Walt Whitman'ın dizelerini seslendiren bu Güneyliler bize Amerika hakkında neler öğretebilirler” adlı PBS NewsHour haberinin kaynağına ulaşıldıkça, Jennifer Crandall'ın projesinin Walt Whitman'ın dehasını Amerika'nın Güney eyaletlerinden Alabama vatandaşları ile buluşturmayı hedefleyen çok kapsamlı bir anma çalışması olduğu anlaşılmıştır.

Bu çalışmamızın devamında, ilgili PBS NewsHour programlarının, içeriklerindeki içtenliğe rağmen, başlıklarında tespit edilen ironi ve olası ırkçı söylemin araştırılması amacıyla, Amerika'nın kendi tarihsel gerçeğinden temellenen ve çeşitli boyutlarıyla günümüzde de maruz kalınmaya devam edilen ırkçılık söylemi konusunda, alanında yetkin kuramsal görüşler (Goldberg, 1994; Kazuteru, 2002) ve popüler kültür çalışmaları incelenmiştir (Nachbar & Lause, 1992; Behnken & Smithers, 2015). Tarihi anlamda Afrika'dan Amerikan topraklarına iş gücü olarak getirilen Afrikalılara, ilk yıllarda sağlanmış olan çeşitli hakların zamanla esirgenmiş olması (Massachusetts, 1641 ve Virginia, 1661), (Clayborne ve diğerleri, 2005; Galenson, 1984) ve süregelen huzursuzlukların, ilerleyen zaman içerisinde kazanılan sivil haklara rağmen, ırk üzerinden gelişen çeşitli toplumsal dışlama modellerine dönüşmüş olduğu hatırlatılmıştır. Farklı olana geliştirilen tavırlar ve ötekileştirilenlere, 1980'lerde Amerika Birleşik Devletleri ve diğer ülkeleri de etkilemiş olan Hiv AIDS salgınına maruz kalmış bireyler de dahil olmuştur. Bu anlamda yardıma muhtaç bireylere ulaşmak, farkındalık yaratmak ve AIDS hastalığından ölenlerin anısını yaşatmak uğuruna “AIDS Quilt” (National AIDS Memorial, 2022) oluşturulmuştur.

“AIDS Quilt” in de bir nesne kültür ögesi olması nedeni ile Prown ve Haltman (2000) tarihli çalışmasındaki “Amish Quilt” örneğinden doğru, “AIDS Quilt”'in de bu anlamda “kültürel sürekliliğe” olanak sağladığını ifade etmek mümkün olmaktadır. Jennifer Crandall'ın Whitman, Alabama belgeseli için bir atılım ivmesi niteliğinde kabul edilebilecek olan, kendisi ve ekibini “patchwork” tarzı bir birliktelik şekline tanımlaması [a patchwork team of us] (Crandall, 2020a) ve dolayısıyla da böylesi bir benzetmenin ister istemez adını vermeksizin Amerikan kültürel hafızasında yer etmiş olan “AIDS Quilt”i çağrıştırması, bir Amerikan edebiyat dehası olan Walt Whitman'nın hatırlanmasında “sürekliliği” sağlaması bakımından, “Benliğimin Şarkısı” şiiri aracılığı ile metin ve okuyucu etkileşimli, bir “anma modeli” oluşturmuş olduğunu çıkarsamak mümkündür (Crandall, 2020a). Öte yandan çalışmamızda, Walt Whitman'ın *Democratic Vistas* adlı eseri ile kendisinin ulus bünyesinde özgün ve esnek fikirli bireylerin kendi benliklerini ortaya çıkardıkları bir demokratik katılımcılığı önemsemekte olduğunu hatırlamak mümkün olmuştur. Bu anlamda Jennifer Crandall, metin ve okuyucu etkileşimli, bir “anma modeli” ile “Benliğimin Şarkısı” şiirini Whitman, Alabama belgeseliyle (Crandall, 2020a) bir adım öteye taşımıştır; onu yepyeni, şiirsel sinematik bir performans şeklinde yeniden üretmiştir.

Bu çalışmamızda, Walt Whitman'ın edebi anlamda "Benliğimin Şarkısı" şiiri ile, ülkesindeki çeşitliliği ve çok renkliliği eşitlik söylemi içerisinde, zıtlıkları bir araya getirerek yücelttiğini gözlemlemek mümkün olmuştur. Ne var ki günümüzde, Amerikan "popüler medyasında" durum farklıdır. Her ne kadar Amerikan popüler medyası "ırkçı içerikten arınmak konusunda önemli başarılar elde etmiş olmakla birlikte, değişik şekilde ırkçı söylemlerin" popüler medyada varlığını sürdürmekte olduğu bilinmektedir (Behnken & Smithers 2015, s.118). Aynı şekilde, esasen bir televizyon kanalı olan P.B.S. de web sayfası aracılığıyla edebiyat dehası Walt Whitman'ı anma sürecinde, ilgili içerik tanıtılırken, yoruma gitmeden veya program başlıkları ironik şekilde tasarlanırken, ülkenin hiyerarşik kültürel yapısı bünyesinde, popüler anlamda olması gerektiği gibi, ırkçı kalıplaşmış zihniyete sadık kalınmaktadır. Walt Whitman'ın "Benliğimin Şarkısı" şiirinde de görüldüğü gibi, Amerika'da on dokuzuncu yüzyılda edebiyat aracılığı ile ırkçılığa karşı bir tavır geliştirilip, ülkenin çeşitliliği kucaklanmaya çalışılırken, yirmi birinci yüzyılda ikilemlerin çeşitlendiğini ve toplumun en önde gelen temsil araçlarından popüler medyanın bağlı olduğu ırkçı duruştan ödün vermeksizin, yine de ülkesinin önde gelen şairini kendi ölçüsünde kutladığına şahit oluruz.

Son olarak, toplumsal, kültürel anlayışların, duruşların ötesinde, Walt Whitman'ın fikirlerinin manevi düzlemde de incelendiğini hatırlamak gerekir. Başlangıçta kendi bedenini kutlayarak ve bu anlamda ülkesinin çeşitliliğini yücelterek söze başlayan Whitman, kurumsallaşmış inanışların ötesinde insanın ölümsüzlüğünü ifade eder ve okuyucunun da akıl ekseninde kendini, bedenini sevmesini ve kendisini içinde rahat hissetmesini ister. Bu aktarım biçimi okuyucuya adeta bir tür telkin niteliğindedir.

Kimilerine göre ezoterik de addedilen Whitman'a göre, hayatta yok oluş söz konusu değildir; olsa bile, varlık başka bir bedende, başka bir surette hayat bulur. Çalışmamızın başında da belirttiğimiz gibi, Whitman bu konuda "Benliğimin Şarkısı" şiirinde şöyle der: /Yaşıyorlar onlar bir yerlerde ve iyiler; /Belli eder en küçük filiz ölüm olmadığını aslında, /Olsa idi bile yön verirdi doğruca hayata ve beklemezdi tevkif için sonunu/ Ve feragat ederdi, çıktığı an ortaya hayat (Whitman, 1885/1991, s. 5) Kendisi bu bakımdan adeta İncil'de Ecclesiastes 1:4'te de belirtilen hayat döngüsünü hatırlatır:

Kuşaklar gelir, kuşaklar geçer, ama dünya sonsuza dek kalır. Güneş doğar, güneş batar, Hep doğduğu yere koşar. Rüzgâr güneye gider, kuzeye döner, Döne döne eserek Hep aynı yolu izler. Bütün ırmaklar denize akar, Yine de deniz dolmaz. Irmaklar hep çıktıkları yere döner.

(King James Bible, 1769/2017, Ecclesiastes 1:4)

Walt Whitman'ın benlikte bir şarkı olarak bütünlenip, şiirinde dile gelen düşünceleri, her ne kadar fantastik edebiyat söyleminin bir ifadesi gibi dursa dahi, yaşamın algılanan gerçeklerinin ötesinde, zihinsel ve manevi yücelme yolunda deneyimlerin birikimiyle, üzerinde düşünölmek üzere, önceki nesillerin izleriyle topraktan çıkan bir çimen parçasında vücut bulur.

ÇIKAR ÇATIŞMASI BEYANI

Yazarın herhangi bir çıkara dayalı ilişkisi bulunmamaktadır.

ETİK ONAY/KATILIMCI ONAMI

Makale kapsamında katılımcı kullanılmadığı için ilgili onaya yer verilmemiştir.

MADDİ DESTEK / FINANCIAL SUPPORT

Çalışma için herhangi bir maddi destek alınmamıştır.

YAZAR KATKILARI / AUTHOR CONTRIBUTIONS

Bu araştırma ve araştırma ile ilgili tüm aşamalar tek yazar tarafından yürütölmüştür.

KAYNAKÇA

- Baktr, H. (2018, 18 Ocak). *Metinde Anlam: Okur-Tepkisi Eleştiri kuramı. Temaşa Erciyes Üniversitesi Felsefe Bölümü Dergisi*, (8), 97-105. 8 Mayıs 2022'de <https://dergipark.org.tr/tr/pub/temasa/issue/34643/382685>'den erişildi.
- Banales, M. (2018, 6 Nisan). slam poetry. Encyclopedia Britannica. <https://www.britannica.com/art/slam-poetry>'den erişildi.
- Behnken, B., & Smithers G. (2015) *Racism in American Popular Media: From Aunt Jemima to the Frito Bandito -Racism in American Institutions* [Kindle Edition]. Praeger.
- Bernstein, J. (2012, 20 Ağustos). Oh! Susanna. Oxford American. 15 Mayıs 2022'de <https://main.oxfordamerican.org/item/501-oh-susanna>'den erişildi.
- Böhme, H. (2014). *Fetishism and Culture A Different Theory of Modernity* (1. Baskı.). De Gruyter. [Böhme, Hartmut - Fetishism and Culture - A Different Theory of Modernity-De Gruyter \(2014\) | PDF | Sexual Fetishism | Idolatry \(scribd.com\)](https://www.scribd.com/document/34643/382685).
- Britannica. (2020, 26 Ağustos). Four Horsemen of the Apocalypse. britannica.com içinde. 4 Mayıs 2022'de <https://www.britannica.com/topic/four-horsemen-of-the-Apocalypse>'den erişildi.
- Britannica. (2022, 21 Mayıs). Ralph Waldo Emerson. britannica.com içinde, 18 Nisan 2022'de <https://www.britannica.com/biography/Ralph-Waldo-Emerson>'den erişildi.
- Casale, F. D. (Ed.) (Bloom, H. ile). (2010). *Bloom's How to Write About Walt Whitman*. 26 Nisan 2022'de <https://archive.org/details/bloomshowtowrite0000casa/page/n9/mode/2up>'den erişildi.
- Clayborne, C., Lapsansky-Werner, E. J., & Nash, G.B. (2005). *African American lives The Struggle for Freedom*. 16 Mayıs 2020'de [African American lives : the struggle for freedom : Carson, Clayborne, 1944- : Free Download, Borrow, and Streaming : Internet Archive](https://www.archive.org/details/struggleforfreedom-carson-clayborne-1944-free-download-borrow-and-streaming-internet-archive) 'den erişildi.
- Comegna, A. (Ed.). (2017). *Democratic Vistas*. Libertarianism.org. 8 Mayıs 2020'de <https://cdn.cato.org/libertarianismdotorg/books/DemocraticVistas.pdf> 'den erişildi.
- Crandall, J. (2020a). *About: Whitman, Alabama*. Whitman, Alabama. 7 Mayıs 2022'de <https://whitmanalabama.com/about/> 'den erişildi.
- Crandall, J. (2020b). *Song of Myself Documentary Series: Verses*. Whitman, Alabama. 9 Mayıs 2022'de <https://whitmanalabama.com/> 'den erişildi.
- Crandall, J. (2020c). *Song of Myself verse 7 by Bob Tedrow*. Whitman, Alabama. 9 Mayıs 2022'de <https://whitmanalabama.com/verse-7/> 'den erişildi.
- Crandall, J. (2020d). *Song of Myself Verse 37 by John Graham & Chris Freeman*. Whitman, Alabama. 15 Mayıs 2022'de <https://whitmanalabama.com/verse-37/>'den erişildi.
- Flock, E. (2017, 2 Ağustos). *What these Southerners reciting Walt Whitman verses can teach us about America*. PBS NewsHour. 18 Nisan 2022'de [What these](https://www.pbs.org/newshour/what-these-southerners-reciting-walt-whitman-verses-can-teach-us-about-america)

- [Southerners reciting Walt Whitman verses can teach us about America | PBS NewsHour](#)'den erişildi.
- Folsom, E., & Merrill, C. (2016). *Song of Myself: With a Complete Commentary Walt Whitman*. University of Iowa Press. 4 Mayıs 2022'de [Amazon.com: Song of Myself: With a Complete Commentary \(Iowa Whitman Series\) eBook : Whitman, Walt: Kindle Store](#)'den erişildi.
- Galenson, D. W. (1984). The Rise and Fall of Indentured Servitude in the Americas: An Economic Analysis. *The Journal of Economic History*, 44(1), 1–26. 16 Mayıs 2022'de [The Rise and Fall of Indentured Servitude in the Americas: An Economic Analysis on JSTOR](#)'den erişildi.
- Goldberg, D. T. (1994). *Racist Culture: Philosophy and the Politics of Meaning*. Blackwell Publishers.
- Gonzalez, E. (2022, 25 Nisan-2 Mayıs). Poem: After My Brother's Death, I Reflect on the Iliad. *The New Yorker*, <https://www.newyorker.com/magazine/2022/04/25/after-my-brothers-death-i-reflect-on-the-iliad> 'den erişildi.
- Hass, Robert. (tarih yok). Library of Congress. 18 Nisan 2022'de [Robert Hass | Library of Congress \(loc.gov\)](#)'den erişildi.
- Historic Aids Memorial Quilt Display. (tarih yok). 7 Eylül 2022'de [Quilt35 \(aidsmemorial.org\)](#)'den erişildi.
- Kazuteru, O. (2002). Race-neutral individualism and resurgence of the Color Line: Massachusetts Civil Rights Legislation 1855-1895. *Journal of American Ethnic History*, 22(1), 32-58. 20 Nisan 2022'de [Race-Neutral Individualism and Resurgence of the Color Line: Massachusetts Civil Rights Legislation, 1855-1895 on JSTOR](#)'den erişildi.
- King James Bible. (2017). 17 Temmuz 2022'de <http://bibleglot.com/pair/TurNTB/KJV/Eccl.1/>'den erişildi..
- Kummings, D. D., & LeMaster, J. R. (1998). *Walt Whitman: an Encyclopedia*. Internet Archive Books. 18 Nisan 2022'de [Walt Whitman : an encyclopedia : Free Download, Borrow, and Streaming : Internet Archive](#)'den erişildi.
- ListenAndReadAlong. (2013, 22 Kasım). *Traditional American Song Oh Susanna* [Video]. YouTube. 9 Mayıs 2022'de <https://www.youtube.com/watch?v=jYiXyZwgPB8>'den erişildi.
- Matthiessen, F. O. (1968). Method and Scope. F. O. Matthiessen (ed.), *American Renaissance: Art and Expression in the Age of Emerson and Whitman* içinde (ss. vii-xvi). Oxford University Press.
- Merriam-Webster. (tarih yok-a). Eucharist. *Merriam-Webster.com sözlüğü* içinde. 12 Nisan 2022'de <https://www.merriam-webster.com/dictionary/Eucharist>'den erişildi.
- Merriam-Webster. (tarih yok-b). Quilt. *Merriam-Webster.com sözlüğü* içinde. 9 Mayıs 2022'de <https://www.merriam-webster.com/dictionary/quilt>'den erişildi.

- Nachbar, J., & Lause, K. (1992). *Popular Culture: An Introductory Text*. Bowling Green State University Press.
- National AIDS Memorial. (2022, 29 Mart). *Press Conference Announcing 35th Anniversary Quilt Display in Golden Gate Park* [Video]. YouTube. 9 Mayıs 2022'de <https://www.youtube.com/watch?v=Y7Gou2lypW0>'den erişildi.
- National AIDS Memorial. (tarih yok). 9 Mayıs 2022'de <https://www.aidsmemorial.org/about>'den erişildi.
- Nouveau Petit Larousse. (1969). Tableau vivante. *Nouveau Petit Larousse ansiklopedisi* içinde (s. 996).
- PBS NewsHour. (2014). *Letter by letter, turning Whitman's 'Leaves of Grass' into a work of art* [Video]. PBS. 13 Nisan 2022'de <https://www.pbs.org/newshour/show/arion-press>'den erişildi.
- Prown, J. D., & Haltman, K. (2000). Sewing and Sowing: Cultural Continuity in an Amish Quilt. *American Artifacts: Essays in Material Culture* içinde (ss. 93–108). Michigan State University Press.
- Reynolds, D. S. (Ed.). (2005). *Leaves of Grass by Walt Whitman* (150th Anniversary Edition, s. 161). Oxford University Press. 16 Nisan 2022'de <https://archive.org/details/leavesofgrass100whit/page/160/mode/2up>'den erişildi.
- Strauss, C. L. (1975). *The Raw and the Cooked: Introduction to a Science of Mythology*. Harper Colophon Books.
- Todorov, T. (1975). *The Fantastic: A Structural Approach to a Literary Genre* (1. Baskı). Cornell University Press.
- Tompkins, J. P. (1981). *Reader-Response Criticism: From Formalism to Post-Structuralism*. John Hopkins University.
- Whitman, Alabama. (2017, 6 Şubat). *Song of Myself" verse 21 by Creative Mindz Dance Crew* [Video]. YouTube. 18 Nisan 2022'de <https://www.youtube.com/watch?v=C3vuFhQ6sYE>'den erişildi.
- Whitman, W. (1991). Song of Myself. E. H. Miller, *Whitman's "Song of Myself": A Mosaic of Interpretations* içinde (ss. 1-44). University of Iowa Press. (İlk baskı 1885'te yapılmıştır)
- Whitman, W. (2014). *Democratic Vistas, and Other Papers*. 9 Mayıs 2022'de https://www.amazon.com/Democratic-Vistas-Other-Papers-Whitman/dp/1230200487/ref=tmm_pap_swatch_0?encoding=UTF8&qid=1652051491&sr=1-2'den erişildi. (İlk baskı 1871'de yapılmıştır)
- Whitman, W. (2016). *Çimen Yaprakları* (M. Fuat, Çev.). Sel Yayıncılık.
- Yeats, W. B. (2022). The Second Coming. Poetry Foundation. 18 Nisan 2022'de <https://www.poetryfoundation.org/poems/43290/the-second-coming>'den erişildi. (İlk baskı 1920'de yapılmıştır).
- Yeni Redhouse Lugati. (1952). Block. *Yeni Redhouse Lugati İngilizce-Türkçe sözlük* içinde (2nci. Basım, s. 93).